

М. М. Іванік

Кіммерійська складчастість

КІММЕРІЙСЬКА СКЛАДЧАСТІСТЬ (від назви племен кіммерійців) – деформації [земної кори](#), що відбулися в середині та наприкінці мезозойської ери. Ін. назва – тихоокеан., мезозой. епоха складчастості. На поч. мезозой. ери основу структурно-тектон. будови [Землі](#) становили суперконтиненти Лавразія та Гондвана, а також Середземноморський широтно та Тихоокеанський меридіонально витягнуті геосинклінал. пояси. Глобал. істор.-тектон. подією мезозою було утворення Атлант., Індій. і Арктич. океанів та розпад Пангеї. Спочатку в зонах глибин. розломів виникли внутр.-континент. рифт. системи, потім почався процес розширення та новоутворення другого шару – базальт. океаніч. кори. Подібні тектоніко-магмат. процеси відбувалися і в межах Тихого океану, але там деструкції та спредингу зазнала кора океаніч. типу. Отже, протягом мезозой. ери порівняно з палеозой. ерою тектон. структура Землі істотно змінилася. Гол. тектон. елементами замість давніх платформ і геосинклінал. поясів поступово стали материки, що склалися з давніх і молодих платформ, складчастих епігеосинклінал. споруд, западини новоутворених Атлант., Індій., Арктич. й оновленого Тихого океанів. Широкого розвитку набули процеси горизонтал. розсуву земної кори – спрединг у океанах і рифтогенез на материках. Особливістю К. с. є могут. базальт. магматизм у океанах і на материках (трак. формації). Кіммер. епоха складчастості поділяється на ранньокіммер., або індосиній. (пізній тріас, межа тріасу і юри), пізньокіммер., або андій, або невад. (наприкінці юри) і австр. (середина крейди) тектоорогенічні фази. У ранньокіммер. час деформації охопили тер. від Добруджі, Гір. Криму, Гір. Мангішлаку через Пд. Туркменії, центр Ірану, Пн. Афганістану до Пд. Китаю та Пд.-Сх. Азії. У зх. півкулі тектон. рухи й актив. магматизм проявилися у Кордильєрах, Пд. Андах. Пізньокіммер. фаза складчастості відбулася переважно у Тихоокеан. складчастому кільці. Унаслідок неї утворилися структури Верхоян.-Чукот. обл., Япон. о-вів і Нової Зеландії, зх. зон Кордильєр. У Євразії ця фаза складчастості проявилася в Альпах, Дінаридах, Центр. Ірані, Афганістані, на Пд. Памірі, у Тибеті. Австр. фаза складчастості відбулася в Альпах, Карпатах. Її прояви спостерігаються на всьому Гімалай. поясі, свій геосинклінал. розвиток вона не завершила. У Тихоокеан. обрамленні австр. фаза складчастості проявилася у складчастій системі Сіхоте Аліня та у пн.-амер. Кордильєрах. Див. *Мезозойська ера* і група.

Рекомендована література

1. Бондарчук В. Г. Движение и структура тектоносферы. К., 1970;
2. Мороз С. А. Історія біосфери Землі. Кн. 2. К., 1996.

Бібліографічний опис:

Кіммерійська складчастість / М. М. Іванік // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6876>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).